

4. Основы новых информационных технологий навчання : посібник для вчителів / Ю.І.Машбиць, О.О.Гокуль, М.І.Жалдак та ін. ; за ред. Ю.І.Машбица / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. - К. : ІЗМН, 1997. – 264с.
5. Талызина Н.Ф. Технология обучения и её место в педагогическом процессе / Н.Ф. Талызина // Современная высшая школа. 1997. – Т.1.
6. Тягло О. В. Критичне мислення / О. В.Тягло. - Х. : ВГ «Основа», 2008. - 190 с.
7. Монахов В.М. Проектирование и внедрение новых информационных технологий обучения / В.М.Монахов // Советская педагогика. - 1990. - № 7. - С. 17-22.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iteach.com.ua>

Використання сучасних інноваційних технологій у навчально – пізнавальній діяльності студентів підвищує ефективність навчання і оптимізує процеси викладання та навчання. У статті представлені деякі результати досвіду роботи із застосування інноваційних технологій у процесі викладання предметів загальноосвітнього циклу в Гайсинському медичному коледжі.

Ключові слова: інноваційні технології навчання, нові інформаційні технології навчання, інтерактивні комп'ютерні технології.

Использование современных инновационных технологий в учебно – познавательной деятельности студентов повышает эффективность обучения и оптимизирует процессы преподавания. В статье представлены некоторые результаты опыта работы по использованию инновационных технологий в процессе преподавания дисциплин общеобразовательного цикла в Гайсинском медицинском колледже.

Ключевые слова: инновационные технологии обучения, новые информационные технологии обучения, интерактивные компьютерные технологии.

The usage of modern innovative technologies in students' educational cognitive activities increases effectiveness of studying and optimizes processes of teaching and learning. Some results in know-how of innovative technologies at teaching subjects of general cycle of Haisyn Medical College are presented in the article.

Keywords: innovative technologies of studies, new information technologies of studies, interactive computer technologies.

УДК 37.015:159.923.2

**П.С. Чарченко
м. Полтава, Україна**

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Реформування та розвиток сучасної освіти в Україні передбачає підвищення вимог до виховної роботи та визначає стратегічні орієнтири підготовки всесторонньо розвиненої особистості, здатної до адаптації у складних життєвих ситуаціях і самовдосконалення. Тому основна увага науковців наразі приділяється розвитку здібностей, дослідженню умов, сприятливих до їх розвитку, розробленню нових технологій навчання та виховання.

Розвиток комунікативних здібностей як один із напрямків соціалізації учнів являє собою процес якісних змін, який відбувається під впливом умов зовнішнього та внутрішнього середовища, що в свою чергу формують напрям розвитку та забезпечують його успішність. Основним негативним наслідком інформатизації і віртуалізації суспільства для підлітків є знецінення «живого спілкування», яке замінюється спілкуванням у соціальних мережах, зниження якості спілкування та рівня комунікативного етикету. Саме пошук шляхів підвищення ефективності спілкування для підлітків, для яких воно виконує роль провідного типу діяльності, потребує дослідження умов, що впливають на розвиток комунікативних здібностей, і визначення напрямів педагогічного впливу із урахуванням індивідуальних особливостей і потреб підлітків, оскільки саме цей вік є найбільш важким для виховного впливу.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема розвитку здібностей та комунікативних здібностей знайшла відображення у працях А. Кідрона, А. Батаршева, Н. Воробйової.

Розробкою програм щодо розвитку здібностей займалися Б. Теплов, С. Рубінштейн, В. Небиліцин, К. Гуревич.

Роль спілкування у розвитку особистості досліджували у своїх працях П. Блонський, В. Кан-Калик, О. Леонтьєв, А. Мудрик.

Однак, для розуміння сутності проблеми розвитку комунікативних здібностей важливо дослідити чинники, що впливають на процес їх розвитку, і, зокрема, на педагогічні умови, оскільки саме вони дозволяють створювати можливості для саморозвитку учнів та самовиховної активності в межах соціокультурних норм і моральних цінностей.

Тому **мета статті** – дослідити педагогічні умови, що впливають на розвиток комунікативних здібностей, визначити місце і складові педагогічних умов у сукупності з загальними умовами.

Виклад основного матеріалу. Умова як педагогічна категорія є сукупністю чинників суспільного, побутового, прикладного та ін. оточення, що впливають на кого-небудь, що-небудь, і створюють середовище, у якому протікає щось [3, с. 625]. Філософський словник інтерпретує «умови» як «те, від чого залежить дещо інше (обумовлене); суттєвий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), із наявності якого з необхідністю походить існування цього явища [4, с. 707].

Розглядаючи комунікативну взаємодію як процес обміну інформацією, зазначимо, що цей процес відбувається під впливом чинників, що впливають на суб'єкти комунікації. При цьому ці чинники можуть бути зовнішніми та особистісними (пов'язані з особистісними характеристиками індивіда) по відношенню до учасників спілкування, які необхідно враховувати у виховному процесі, для того, щоб комунікація не зводилася до механічної передачі інформації. Тобто, досліджуючи умови впливу на комунікативний процес слід виділяти 4 групи умов (рис. 1), які у взаємодії створюють ефект комунікації [1], – наслідки комунікації, виражені в зміні внутрішнього стану суб'єктів комунікаційного процесу, в їхніх взаєминах або в їхніх діях.

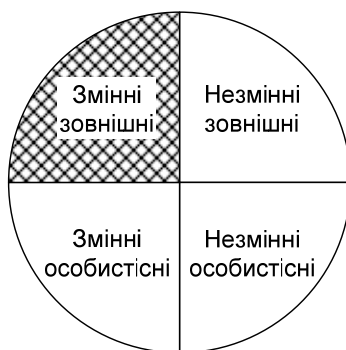

Рис. 1. Групи умов впливу на комунікативний процес

Перша група – це особистісні незмінні умови (ОН), біологічно, генетично чи фізіологічно обумовлені індивідуальними психологічними можливостями, які не підлягають корегуванню, тобто не залежать від впливу на них учасників комунікативної ситуації та інших чинників.

Друга група – особистісні змінні умови (ОЗ), які обумовлені наявним рівнем комунікативних здібностей та особистісними якостями індивіда (тривожність, агресивність, кооперування, ідентифікація, конформність, емоційний стан тощо), які не просто впливають на цей процес, а в деяких випадках визначають характер його протікання. Від попередньої групи умов відрізняються можливістю корегування. Окрім того, саме умови першої та другої групи мають індивідуальний характер, тобто відрізняються для кожного учасника комунікації та, взаємодіючи, впливають на процес адаптації до зовнішніх умов, визначаючи стиль спілкування.

Третя група – зовнішні незмінні умови (ЗН) – характеризують вплив зовнішніх чинників на комунікативний процес, які не підлягають корегуванню, функціонуючи незалежно від учасників комунікативної ситуації.

Четверта група – змінні зовнішні умови (ЗЗ), які визначають комунікативну ситуацію та впливають на розвиток змінних особистісних характеристик.

Тобто, увесь процес комунікації з урахуванням виділених груп умов впливу на комунікативний процес може бути представлений у вигляді схеми (рис. 2), яка дозволяє зобразити вплив і взаємодію множини умов, що характеризують комунікативну ситуацію. Відповідно до поданої схеми, кожна сторона комунікативного процесу представлена взаємодією особистісних змінних (ОЗ) та незмінних умов (ОН). Окрім того, кожен із учасників комунікації знаходиться в комунікативній ситуації, яку створюють зовнішні змінні умови (ЗЗ), під додатковим впливом зовнішніх незмінних умов (ЗН) і самих учасників комунікації.

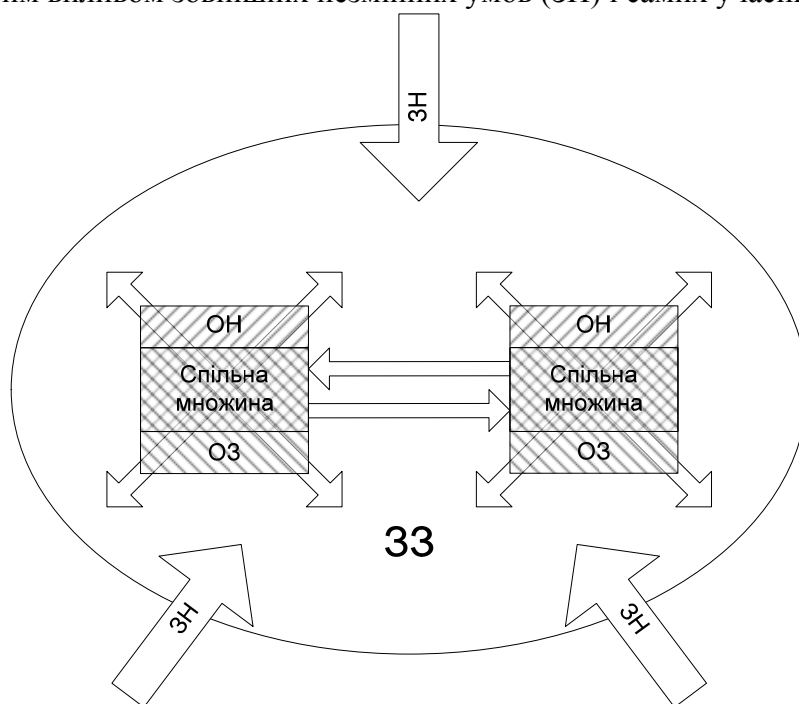

Рис. 2. Вплив особистісних і зовнішніх умов на комунікативний процес

Аналізуючи складові змінних зовнішніх умов, слід зазначити, що важливе місце в їх структурі займають педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей, які відрізняються від інших тим, що дозволяють динамічно та цілеспрямовано впливати на якісні зміни рівня комунікативних здібностей за допомогою спеціально організованої виховної діяльності. Саме «педагогічне забезпечення через систему різноманітних форм соціальної активності виступає тією зовнішньою силою, яка перетворює ресурс з резервного стану в актуальний» [5, с. 180], а, отже, здатна трансформувати потенціальні комунікативні здібності у актуальні. Тобто, у спеціально створеному для розвитку комунікативних здібностей тренінгу комунікативна ситуація може моделюватися педагогом та піддаватися оперативному втручанню та корекції, які б не переривали процесу спілкування.

Педагогічні умови є тими надбудовами, які дозволяють спрямувати розвиток здібностей у потрібному напрямку, та покликані навчити підлітків використовувати свої здібності відповідно до ситуації.

Зазначимо, що для організації більш ефективного і комплексного розвитку комунікативних здібностей педагогічні умови мають бути представлені взаємозв'язком елементів педагогічної діяльності та працювати відповідно до врахування наступних чинників успішного педагогічного впливу:

- системності педагогічного впливу на виховний процес;

- цілісності – комплексний підхід до організації та взаємодії усіх складових педагогічного впливу;
- науковості, тобто застосування сучасних методів, наукових знань і технологій до розвитку, діагностики та корекції комунікативних здібностей;
- транспарентності, тобто інформаційної та комунікативна відкритості комунікативної ситуації, реалізованої засобами соціального партнерства в умовах рівних прав та обов'язків.
- позитивності емоційного середовища;
- організації позакласної виховної роботи на основі розвивально-корекційних програм та залучення підлітків до різних видів діяльності у процесі реалізації цих програм;
- створення толерантних, довірчих відносин між учнями у процесі діяльності, між учасниками тренінгової програми та тренером, творча співпраця та взаємодія;
- встановлення правил роботи, творчої доброзичливої атмосфери, ситуації успіху, створення обставин, максимально наближених до ситуації реального спілкування, для відпрацювання набутих знань;
- активізації процесів самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самокорекції, максимальної самореалізації;
- поєднання індивідуальних і колективних форм діяльності;
- конструювання комунікативних (життєвих) ситуацій, що стимулюють творче мислення, саморозвиток, гнучкість підходу до спілкування та комунікативну культуру;
- поступовості – впровадження поетапного розвитку здібностей учнів у ПВР та їх загальне ускладнення, що і характеризує процес розвитку, в якому відбувається становлення індивідуальних утворень учня;
- урахування індивідуальних особливостей учнів у процесі формування груп;
- мотивації – активізація в учнів спонукальних мотивів.

Аналізуючи педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей виділимо наступні елементи:

1. Моделювання комунікативної діяльності – реальне відтворення комунікативних ситуацій, за якими учні будуть вчитися ефективно спілкуватися та оволодівати комунікативними вміннями і навичками, використовуючи власний досвід [2, с. 88]:

а) імітаційні навчальні моделі – імітація реальної життєвої ситуації;

б) соціальні навчальні моделі – завдання отримують динамічне розгортання в спільних колективних формах роботи;

в) ігрові навчальні моделі – імітація рольового навчання.

2. Підбір навчальних завдань, спрямованих на підвищення комунікативної активності учнів, які дозволять розкрити учням свої комунікативні можливості, відчуті важливість грамотної і чіткої побудови комунікативного процесу як однієї з умов ефективної діяльності [2, с. 90-91].

3. Розробка діагностичних методик і критеріїв оцінювання рівнів розвитку комунікативних здібностей.

4. Групове соціальне проектування – обґрунтоване конструювання системи параметрів майбутнього соціального об'єкту, яке забезпечить створення соціальної основи взаємозв'язків між учнями засобами поглиблення колективних комунікацій, формування колективного суб'єкту, розширення об'єктів спільної суспільно корисної діяльності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Створення належних педагогічних умов для розвитку комунікативних здібностей є одним із важливих завдань виховної роботи з підлітками з порушеннями поведінки, щоб адаптувати їх до зовнішнього середовища, навчити розвивати особисті якості, працювати над самовдосконаленням здібностей, вчити досягати мети, працюючи в колективі. Тому необхідними педагогічними умовами розвитку комунікативних здібностей вважаємо моделювання комунікативної діяльності, підбір спеціальних навчальних завдань, розробка діагностичних методик, групове соціальне проектування.

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з більш детальним вивченням питань організації позакласної виховної роботи, пошуком засобів впливу на розвиток комунікативних здібностей із урахуванням особливостей підлітків із порушеннями поведінки.

Література:

1. Бобосов Е. М. Социология управления / Е. М. Бобосов. – Минск : ТетраСистемс, 2002. – 288 с.
2. Романовський О. Г. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів / О. Г. Романовський, Т. О. Бутенко // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2009. – № 3. – С. 86-93.
3. Советский энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1981. – 1600 с.
4. Философский энциклопедический словарь / Л.Ф. Ильичев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. — 840 с.
5. Харламова Е.М. Педагогические условия развития социальной активности студентов/ Е.М. Харламова // Ярославский педагогический вестник. – 2011. - № 2. – Т II – С. 179-183. – (Серия «Психолого-педагогические науки»).

У статті автором досліджено умови впливу на розвиток комунікативних здібностей. Виділено 4 групи умов, які впливають на комунікативну ситуацію. Підкреслено важливість педагогічних умов, які автором зараховано до складу зовнішніх змінних умов впливу. Виокремлено чинники та складові педагогічних умов.

Ключові слова: комунікація, комунікативні здібності, комунікативний процес, педагогічні умови.

В статті автором досліджено умови впливу на розвиток комунікативних здібностей. Виділено 4 групи умов, які впливають на комунікативну ситуацію. Підкреслено важливість педагогічних умов, які автором зараховано до складу зовнішніх змінних умов впливу. Виокремлено чинники та складові педагогічних умов.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативные способности, коммуникативный процесс, педагогические условия.

In this article the author investigates the conditions influencing on the development of communication skills. Distinguished four groups of conditions that affect the communicative situation. Emphasized the importance of pedagogical conditions that the author attributed to the changing conditions of external influence. Pointed out in the factors and components of pedagogical conditions.

Keywords: communication, communication skills, communicative process, pedagogical conditions.

УДК 39(477)+621.39+78:373.3

**В.В. Шинкаренко
м. Кривий Ріг, Україна**

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕТНОХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови української державності значно актуалізується проблема утвердження духовних, моральних, естетичних, творчих якостей особистості. Шлях до цього лежить через гуманітаризацію освіти, яка передбачає відмову від технократичних підходів і спрямування освітнього процесу на формування цілісної гармонійної картини світу з повноцінним відображенням у ній світу культури. Система освіти має забезпечувати розвиток у школярів творчих здібностей, їх підтримку і формування національної культури. Українське суспільство вступило в новий етап свого розвитку, пов'язаним із переосмисленням минулого та пошуком суспільно національних ідей, моральних устоїв, активізації етнічних факторів.

У зв'язку з цим проблема культурно-історичної цінності стає особливо важливою в вихованні дітей. Вона проявляється в збереженні народних традицій і обрядів, розвитку етнокультури. Засвоєння традицій, формування цілісного ставлення до спадщини свого народу, найбільш ефективно здійснюється в дитячому віці.